

Asia: VN/24322/2024 UH

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kehitysyhteistyön järjestämisestä

Lausuntopyyntö

- 1. Mikä on näkemyksenne ulkoministeriölle ehdotetusta kehitysyhteistyön toimeenpanoa ja järjestämistä koskevasta tehtävä- ja toimivaltasääntelystä, mukaan lukien esitys kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten pääomakorotuksia ja lisärahoituksia koskeva toimivalta?**

-

- 2. Mikä on näkemyksenne koskien ehdotettua viranomaisten kehitysyhteistyön toimeenpanoon osallistumista koskevaa sääntelyä, lain viranomaismääritelmästä ja viranomaisyhteistyötä koskevasta hinnoitteluperusteesta, mukaan lukien IKI-instrumenttia koskeva sääntely sekä hankinta- ja kilpailuoikeudelliset näkökohdat?**

-

- 3. Mikä on näkemyksenne koskien ehdotettua monitoimijamalleja koskevaa sääntelyä, mukaan lukien sitä koskevat hankinta- ja kilpailuoikeudelliset näkökohdat?**

-

- 4. Mikä on näkemyksenne ehdotetusta sääntelystä, joka koskee julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle perustuslain 124 §:n mukaisesti?**

-

- 5. Mikä on näkemyksenne koskien ehdotettua kehityspoliittisia lainoja koskevaa sääntelyä?**

-

- 6. Mikä on näkemyksenne koskien ehdotettua ilmoittajansuojelua ja väärinkäyttöilmoituksia koskevaa sääntelyä?**

-

7. Muut hallituksen esitykseen liittyvät huomiot ja kommentit

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kehitysyhteistyön järjestämisestä

Ulkoministeriö on pyytänyt oikeuskanslerilta lausuntoa yllä mainitun hallituksen esityksen luonnoksesta.

Yleisiä huomioita

Esitysluonnos on lähetetty lausuntokierrokselle merkittävilta osin keskeneräisenä. Vaikuttaa siltä, että valtaosaan siihen kuuluvan lakiehdotuksen 20 pykälästä sisältyy korjaamista, täsmentämistä tai selkeyttämistä edellyttäviä seikkoja tai kaikkia näitä. Myös esitysluonnoksen perusteluja on tarpeen monin paikoin täydentää ja selkeyttää olennaisesti.

Ministeriön toimialaan kuuluvissa säädösvalmisteluasioissa valmisteluvastuu on ministeriöllä – tarvittaessa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Laillisuusvalvojana riippumattoman oikeuskanslerin tehtäviin ei kuulu osallistua valmisteluun. Oikeuskansleri valvoo valmistelun ja valmistelun lopputuloksena syntyvän esityksen laillisuutta. Oikeuskansleri ei siten korvaa ministeriöissä tehtävää valmistelua eikä täydennä sen puutteita. Näistä syistä ja koska ongelmia on esitysluonnoksessa niin paljon, jätän lausunnessani ottamatta kantaa jokaiseen yksittäiseen ongelmaan ja nostan pääasiassa esille ainoastaan joitakin valtiosääntöisiä sekä esitysluonnoksen oikeudelliseen johdonmukaisuuteen ja ymmärrettävyyteen liittyviä näkökohtia.

Viimeisen vuoden kuluessa ulkoministeriö on lähettänyt lausuntokierrokselle muitakin kehitysyhteistyöhön liittyneitä säädösehdotuksia huomattavan keskeneräisinä (ks. esim. esitysluonnos laiksi Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä OKV/1171/21/2025 ja esitysluonnos laiksi kehittyville maille myönnettävistä tuetuista investointiluotoista OKV/3247/21/2025). Havaintojeni mukaan niihin on liittynyt vastaavia puutteellisuuksia kuin nyt käsillä olevaan ehdotukseen. Näihinkin lausuntoihin viitaten totean, että ulkoministeriön on tarpeen järjestää lausuttavana olevan esitysluonnoksen jatkovalmistelu asianmukaisesti muun muassa siten, että valmistelulle varataan ministeriössä riittävä asiantuntemus ja valmistelu-aika sekä siten, että valmistelua johdetaan ja valvotaan niin, että virheitä ja puutteita on esitysluonnoksen seuraavassa versiossa mahdollisimman vähän.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Yksi esitysluonnoksen keskeisistä ehdotuksista on luoda Suomen perustuslain 124 §:n edellyttämä säädöspohja ulkoministeriön ja sen edustustojen kehitysyhteistyöhön liittyvien julkisten

hallintotehtävien antamiselle muulle kuin viranomaiselle. Tältä osin lakiehdotuksessa ja sen perusteluissa on useita ongelmia.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Säännöksen soveltamista koskee huomattavan laaja perustuslakivaliokunnan käytäntö, jonka vaatimuksia seuraten ehdotus pystytään suhteellisen helposti laatimaan perustuslain vaatimukset täyttäväksi.

Julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle tulee säätää riittävän täsmällisesti. Lakiehdotuksen 14 §:n 1 momentissa on nyt määritelty varsin väljästi ne tehtävät, joita ulkoministeriöllä olisi säännöksen nojalla oikeus jatkossa antaa ulkopuoliselle palveluntarjoajalle. Rahoituspäätöksen sisältöä määrittäviä asiantuntijalausuntoja (3 kohta) sekä tarkastuksia, tilintarkastuksia ja erityistilintarkastuksia koskevia tehtäviä (4 kohta) lukuun ottamatta jää epäselväksi, mitä kaikkia ulkoministeriön työtä avustavia tehtäviä ministeriö voisi ulkoistaa. Osin tehtävien sisältöä on pyritty avaamaan pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa, mutta säännöskohtaisiin perusteluihin sisältyviä täsmennyksiä ei ole kirjattu säännösten tasolle. Avoimeksi jää myös se, mitä kehitysyhteistyön valmistelua, ohjausta ja valvontaa koskevia tehtäviä ulkomaan edustustoissa voitaisiin pykälän 2 momentin nojalla antaa paikalta palkatuille työsuhteisille asiantuntijoille.

Säännösehdotus ei siten täytä siltä edellytettävää tarkkarajaisuuden vaatimusta eikä sen pohjalta ole mahdollista arvioida perustuslain 124 §:ssä säädetyn tarkoituksenmukaisuusedellytyksen täyttymistä. Sääntelyä tulee täsmentää. Myös tehtävien ulkoistamisen tarkoituksenmukaisuutta koskevat arviot esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa ovat erityisesti valmistelu- ja ohjaustuen, julkisiin hankintoihin liittyvien tehtävien sekä paikalta palkatuille annettavien tehtävien osalta varsin ohuita kiinnittyen lähinnä ministeriön henkilöstöresurssihaasteisiin ja sen virkamiesten osaamisvajaisiin.

Julkisiin hankintoihin liittyvien ulkoiselle palveluntarjoajalle annettaviksi ehdotettavien tehtävien osalta on syytä todeta vielä erikseen, että 14 §:n säännöskohtaisten perustelujen (s. 70–71) ja esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperustelujen (s. 88–90) pohjalta ei ole mahdollista muodostaa selkeää käsitystä siitä, onko tarkoituksena, että ulkoministeriö voisi jatkossa ulkoistaa myös hankinnan toteuttamisen (eli yksittäisen hankintapäätöksen tekemisen) vai ainoastaan hankintojen tekemiseen liittyviä tukipalveluja. Säännöksessä mainitaan ainoastaan tukipalvelut, mutta perusteluissa myös hankintojen toteuttaminen ministeriön lukuun. Lisäksi perusteluissa (s. 71 ja 89) kerrotaan, että sääntelyn olisi tarkoitus mahdollistaa se, että ulkoministeriö siirtäisi HAUS Kehittämiskeskus Oy:lle tiettyjen hankintojensa toteuttamistehtävän. Lakiehdotus ei vaikuttaisi kuitenkaan sisältävän tätä tarkoittavaa sääntelyä. Kuten olen edellä todennut, muun muassa hankintoihin liittyvien tehtävien osalta ulkoistamisen tarkoituksenmukaisuus on lisäksi perusteltu varsin köykäisesti. HAUS Kehittämiskeskus Oy:lle annettavien tehtävien osalta todetaan (s. 89–90) esimerkiksi, että yhtiöllä on kansainvälisiin tehtäviin rekrytointia ja kehitysyhteistyöhankkeiden

toteuttamista koskevaa erityisasiantuntemusta. Ulkoministeriöllä lienee kuitenkin itselläänkin tällaista asiantuntemusta, mistä syystä ehdotetun ulkoistusjärjestelyn tarkoituksenmukaisuudesta voi myös esittää perusteltuja epäilyjä.

Lakiehdotuksen 14 §:n 1 momentti on myös muotoiltu nyt niin, että lähes jokaiseen sen kohtaan on sisällytetty ilmaisu ”julkiseksi hallintotehtäväksi ulkoministeriön määrittämiä”. Esitysluonnoksesta ei ilmene, mitä tällä ilmaisulla tavoitellaan. Se, minkälaisien tehtävien on katsottava olevan perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä, määrittelee eduskunnan perustuslakivaliokunta eikä lailla voida säätää ulkoministeriölle itsenäistä harkintavaltaa päättää siitä, mitkä sen tehtävistä ovat julkisia hallintotehtäviä ja, mitkä eivät. Ilmaisuihin on siten syytä poistaa säännösehdoituksesta.

Tarkastusten, tilintarkastusten ja erityistilintarkastusten osalta esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 86) kerrotaan, että kotirauhan piiriin kuuluvat tilat olisi rajattu tarkastuskohteiden ulkopuolelle, eikä tarkastuksen suorittavalle ulkopuoliselle palveluntuottajalle siten annettaisi merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Lakiehdotukseen ei kuitenkaan sisälly tällaista rajausta. Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut, että kotirauhan piiriin kohdistuvat tarkastusvaltuudet merkitsevät oikeutta puuttua merkittävällä tavalla perustuslaissa jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan eikä tällaista valtuutta voida näin ollen antaa yksityiselle tavallisella lailla (ks. PeVL 44/2016 vp, s. 5 ja siinä viitatu lausunnot). Lakiehdotukseen on siten lisättävä sanotun kaltainen rajausta. Lakiehdotuksen pohjalta ei ole liioin mahdollista arvioida, voisivatko ulkomaan edustustojen paikalta paikatuille työsuhteisille asiantuntijoille annettavat, erityisesti valvontaan liittyvät tehtävät, sisältää merkittävää julkisen vallan käyttöä. Paikalta palkattujen henkilöiden osalta on jatkovalmistelussa myös syytä arvioida tarve ulottaa rikosoikeudellinen virkavastuu nimenomaisella säännöksellä näihin henkilöihin (ottaen myös huomioon, että he voivat esitysluonnoksen mukaan olla ulkomaan kansalaisia) heidän hoitaessaan lakiehdotuksessa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä.

Lakiehdotuksen 15 §:n 3 momentissa säädettäisiin ulkoisen palveluntarjoajan ja sen palveluksessa olevan henkilön velvollisuudesta noudattaa julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan momentissa lueteltuja hallinnon yleislakeja. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 91) kerrotaan sinänsä asianmukaisesti perustuslakivaliokunnan todenneen, että hallinnon yleislakeja sovelletaan ilman erillistä viittaustakin yleislakien sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 44/2016 vp, s. 6 ja siinä viitattu lausunto), mutta ei kuitenkaan avata, miksi tässä yhteydessä pidetään tarpeellisena säätää hallinnon yleislakien soveltumisesta nimenomaisesti. Sääntelyratkaisun tarkoituksenmukaisuus on syytä jatkovalmistelussa arvioida. Sikäli kuin sääntelyratkaisua pidetään perusteltuna, on esityksen jatkovalmistelussa syytä varmistua siitä, että momenttiin sisällytettävä hallinnon yleislakien luettelo on kattava. Luettelosta puuttuu nyt ainakin laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019).

Lisäksi lakiehdotuksen 3 §:n 5 momenttiin sisältyisi merkitykseltään avoimeksi jäävä säännös siitä, että pykälän 3–5 momenteissa (tarkoitettaneen 2–4 momentteja) mainittuihin lakeihin

sovellettaisiin sitä, mitä tässä laissa säädetään julkisten hallintotehtävien hoitamisesta, mikäli mainituissa laeissa ei toisin säädettäisi. Säännös ja sen perustelut (s. 59) ovat siinä määrin epäselvät, ettei niiden pohjalta ole mahdollista arvioida säännöksen perustuslainmukaisuutta.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 78) mainitaan vielä julkisten hallintotehtävien subdelegoinnin eli edelleen siirtämisen lähtökohtainen kieltö ja todetaan, että kieltö voi tulla arvioitavaksi myös kehitysyhteistyötehtäviä koskevilla ulkoistuksissa. Epäselväksi jää, missä kehitysyhteistyötehtävien ulkoistukseen liittyvissä tilanteissa kieltö voisi tulla arvioitavaksi ja, onko pyrkimyksenä nyt ehdottaa säädettäväksi tästä kiellosta poikkeus. Jos tällainen pyrkimys on, esitysluonnoksen jatkovalmistelussa on syytä huomioida, että subdelegointia on käsitelty perustuslakivaliokunnassa myös säätämisyjärjestysperusteluissa mainitun lausunnon PeVL 16/2002 vp jälkeen (ks. esim. PeVL 33/2021 vp, s. 3 ja siinä viitatu lausunnot sekä PeVL15/2018 vp, s. 8).

Valtiosopimuksentekotoimivallan delemoiminen

Esitysluonnoksen mukaan hallitus pitää suotavana, että esitys saatettaisiin perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi muun muassa siitä syystä, että esitykseen sisältyy uudenlaisia tulkintakysymyksiä kansainvälisiin velvoitteisiin sitoutumisesta. Asiassa jää kuitenkin epäselväksi, mikä tältä osin on se tulkintakysymys, johon tarvitaan perustuslakivaliokunnan kannanotto. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että uuteen lakiin kehitysyhteistyön järjestämisestä siirrettäisiin sen 6 §:ksi lähes sellaisenaan ulkoasiainhallintolain (204/2000) 3 a §:ään tällä hetkellä sisältyvä säännös ulkoministeriön toimivallasta hyväksyä eräitä kehitysyhteistyömäärärahojen käyttöä koskevia sopimuksia. Samalla mainittu ulkoasiainhallintolain säännös kumottaisiin. Säännös on esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperustelujenkin mukaan säädetty aikanaan perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 66/2014 vp), joten sen suhteesta perustuslakiin ei pitäisi olla minkäänlaista tulkintaepäselvyyttä.

Lakiehdotuksen 6 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 63) tosin esitetään asiaa lainkaan perustelematta, että pykälää ei sovellettaisi tiettyihin rahoitussitoumuksiin, jotka annettaisiin Suomen valtion nimissä hallitustenvälisille järjestöille. Perustelujen mukaan näiden sitoumusten antamisesta päättäisi ulkoministeriö tai valtioneuvoston yleisistunto eikä niitä saatettaisi voimaan asetuksella. Myös lakiehdotuksen 5 §:n 5 kohdan säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 61) annetaan ymmärtää, että ulkoministeriöllä olisi toimivalta antaa Suomea valtiona sitovia rahoitussitoumuksia kansainvälisille järjestöille. Tältä osin on syytä huomioida, että mikäli näissä sitoumuksissa on kyse perustuslain 8 luvussa tarkoitetuista kansainvälisistä velvoitteista eikä voimassa oleva ulkoasiainhallintolain 3 a § (tai jatkossa lakiehdotuksen 6 §) näitä velvoitteita kata, on näihin velvoitteisiin lähtökohtaisesti sitouduttava ja niiden voimaansaattamisesta säädettävä perustuslain mainituksessa luvussa tarkoitettu menettelyssä. Jos taas näiden osalta halutaan siirtää valtiosopimuksentekotoimivaltaa ulkopolitiikan johdolta muulle viranomaiselle, on tästä säädettävä perustuslakivaliokunnan valtiosopimuksentekotoimivallan siirtämistä koskevaa lausuntokäytäntöä noudattaen.

Esitysluonnoksen nykytilaa koskevassa jaksossa (s. 22) todetaan valtiosopimuksetekotoimivallan osalta lisäksi esityksessä ehdotettavan, että jatkossa tiettyjen uusien valtiosopimusten tekemistä koskevan toimivallan siirrosta ulkoministeriölle säädettäisiin ehdotettavassa laissa (ulkoasiainhallintolain 3 a §:ssä tarkoitettujen) teknisten täytäntöönpanosopimusten lisäksi. Lakiehdotus ei nähdäkseni kuitenkaan sisällä ulkoasiainhallintolain 3 a §:ään verrattuna uudenlaista sääntelyä.

Perustuslain 67 § ja toimivallan antaminen ministeriölle

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentissa ulkoministeriölle säädettäisiin toimivalta eduskunnan suostumuksen saatuaan päättää muun muassa eräiden lainojen takaisinmaksuvelvollisuudesta vapauttamisesta ja lainan muuttamisesta avustukseksi (7 kohta). Ilmeisesti olisi myös tarkoitus säätää ulkoministeriölle toimivalta päättää eduskunnan suostumuksen saatuaan joissakin tilanteissa valtioneuvoston, valtioneuvoston tai niihin rinnastuvan sitoumuksen antamisesta (5 §:n 1 momentin 5 kohta sekä pykälän 2 momentti). Nämä ovat molemmat sellaisia taloudellisia asioita, joista päättäminen on valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 4 §:n 2 kohdan mukaan tällä hetkellä säädetty kuuluvaksi valtioneuvoston yleisistunnon toimivaltaan, ei ministeriön.

Perustuslain 67 § 1 momentti sisältää perussäännöksen ratkaisuvallan järjestämisen yleisistä perusteista valtioneuvoston yleisistunnon ja ministeriöiden välillä Esityksen säätämisyjärjestysperusluissa onkin tarpeen tehdä selkoa siitä, millä perusteella lakiehdotuksen mainittujen säännösten katsotaan olevan perustuslain 67 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisia.

Ilmoittajansuojelu

Keväällä 2025 lausuttavana olleessa arviomuistiossa (VN/24322/2024) samoin kuin lakiehdotuksen perusteluissa on kuvattu niitä ongelmia, joita on ilmoittajansuojelulainsäädännön ja ulkoministeriössä nyt käytössä olevan kehitys yhteistyömäärärahojen väärinkäyttöepäilyjä koskevan sähköisen ilmoituskanavan yhteensovittamisessa. On vaikea nähdä, miten nuo yhteensovittamisongelmat korjattaisiin lakiehdotuksen 5 lukuun sisältyvillä kahdella ilmoittajansuojelua koskevalla pykälällä. Esitysluonnoksen perusteluissa (s. 49) todetaan, että ilmoittajansuojelulakia sovellettaisiin täydentävästi siltä osin kuin ehdotetussa laissa ei toisin säädettäisi. Lakiehdotuksen 5 luvun säännökset eivät kuitenkaan ota kantaa siihen, sovellettaisiinko lakiehdotuksessa tarkoitettuihin ilmoittajiin ilmoittajansuojelulaissa (1171/2022) säädettyjä suojakeinoja.

Samoin epäselväksi jää kumman lain käsittelysääntöjä noudatettaisiin ilmoittajaan, joka ilmoittaisi väärinkäytöksestä, joka kuuluisi myös ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan, kun ilmoittaja olisi ilmoittajansuojelulain 5 §:ssä tarkoitettuna asemassa suhteessa ilmoituksen kohteeseen.

Ilmoittajansuojelulain ja ehdotetun lain ilmoituskanavaa koskevien säännösten soveltamisesta on tarpeen säätää tarkemmin, jos tavoitteena on arviomuistiossa ja esityksen perusteluissa esiin tuotujen ongelmien korjaaminen.

Pidän myös jossain määrin kyseenalaisena ylipäätään kutsua lakiehdotuksessa tarkoitettua mekanismia ilmoittajansuojeluksi, kun kyseessä on lähinnä väärinkäytöksestä ilmoittavan henkilöllisyyden salaaminen ilman ilmoittajansuojeludirektiivin sisältämiä vastatoimien kieltoa tai muuta varsinaista ilmoittajan suojaa. Terminä ilmoittajansuojelu sisältää suoran referenssin Euroopan unionin oikeuteen.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluihin sisältyvä analyysi lakiehdotuksen 5 luvun säännösten suhteesta perustuslakiin ja unionin yleiseen tietosuojasetukseen jää myös varsin yleisluontoiseksi ja edellyttää nähdäkseni täydentämistä.

Eräitä muita huomioita

Sisällytän tähän eräitä yksityiskohtaisempia huomioita ehdotuksesta.

- Lakiehdotuksen 2 §:n viimeistä määritelmäsäännöstä ei ole lainkaan perusteltu ja määritelmän merkitys on epäselvä.
- Lakiehdotuksen 8 §:n perusteella voi saada käsityksen, että ulkoministeriöllä olisi toimivalta yksipuolisella päätöksellään osoittaa kehitysyhteistyön toimeenpanotehtäviä muille valtion viranomaisille. Kun tätä ei liene tarkoitettu, on ehdotettavaa sääntelyä syytä selkeyttää.
- Lakiehdotuksen 9 §:n suhde sen 7 ja 8 §:iin jää epäselväksi.
- Lakiehdotuksen 11 §:n 3 momentissa ulkoministeriölle säädettäisiin oikeus saada tietoja. Epäselväksi jää, keihin/mihin tahoihin tiedonsaantioikeus kohdistuisi ja koskisiko se myös henkilötietoja. Mikäli tiedonsaantioikeuden on tarkoitus kohdistua myös henkilötietoihin, säännöksen suhde perustuslakiin on selostettava esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa. Mikäli pyrkimyksenä on, että säännös kattaisi myös salassa pidettävät tiedot, säännös on muokattava perustuslakivaliokunnan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä koskevan käytännön mukaiseksi (ks. esim. PeVL 96/2022 vp, s. 4 ja siinä viitatu lausunnot). Perustuslakivaliokunta on myös kiinnittänyt huomiota salassapidon murtamista koskevan rajauksen sisällyttämiseen säännökseen nimenomaisesti (PeVL 15/2018 vp, s. 40, ks. myös Lainkirjoittajan opas 12.4.6).
- Lakiehdotuksen 13 §:n 3 momentin mukaan tiettyihin valtion viranomaisille annettaviin toimeksiantoihin sovellettaisiin maksuperustelakia (150/1992). Lakiehdotuksen 2 §:n mukaan valtion viranomaisella tarkoitettaisiin lakiehdotuksen soveltamisalalla myös tiettyjä valtion liikelaitosten

yksiköitä. Liikelaitokset on kuitenkin maksuperustelain 1 §:n 4 momentissa rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Jää siis ehdotettavan sääntelyn perusteella epäselväksi, missä säädettäisiin liikelaitosten tällaisten kehitysyhteistyötehtäviä koskevien palvelujen hinnoittelusta.

- Lakiehdotuksessa säädettäisiin ulkoministeriölle toimivalta antaa edellä mainituille valtion liikelaitosten yksiköille kehitysyhteistyötehtäviä. Esityksestä voi saada sen kuvan, että ulkoministeriön olisi tarkoitus hankkia näitä kehitysyhteistyötä koskevia palveluja kilpailuttamatta myös liikelaitoksilta. Mikäli näin on, esitykseen on sen jatkovalmistelussa syytä kirjata tällaiselle menettelylle hankintaoikeudellisesti vakuuttavat perustelut. Sama koskee myös virastoilta ja laitoksilta lakiehdotuksen nojalla ostettavia palveluja siltä osin kuin ne olisivat sellaisia, joita myös yksityiset tarjoaisivat markkinoilla. Lakiehdotus ei nähdäkseen rajaa tällaisia yksityisen palvelutuotannon kanssa kilpailevia palveluja valtion viranomaisilta ostettavien palvelujen ulkopuolelle.
- Esitysluonnoksen jatkovalmistelussa on syytä kiinnittää asianmukaista huomiota myös esitysluonnoksessa käytettävään kieleen, joka nyt on monin paikoin kieliopillisesti viimeistelemätöntä. Esitysluonnoksessa käytetään esimerkiksi toistuvasti seuraavan tyyppistä epäloogista lauserakennetta: ”tehtävä muodostaa julkisen hallintotehtävän antamisen yksityiselle” (esim. s. 34, 69, 75, 83, 86 ja 87).

Lopuksi

Edellä todetun perusteella esitysluonnokseen on jatkovalmistelussa tarpeen tehdä lukuisia muutoksia. Tähän nähden ministeriön on syytä harkita tarve kuulla uudelleen keskeisiä sidosryhmiä ja ministeriöitä, kun lausuntopalautteen perusteella muokattu esitysluonnos on valmistunut.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri Janne Salminen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Taru Kuosmanen

Kuosmanen Taru
Oikeuskanslerinvirasto